

Yurt dışında, eskinin 'hanımefendi' ya da '**centilmen**' yetiştiren okulları, sonunda Türkiye'de de açıldı. Biz de bir yandan günümüzde **nezaketin durduğu** yeri sorgularken bir yandan da sofrada adabından iş yemeklerine, doğru duruştan ilişkilerde takınılması gereken tutum ve hatta imaj yönetimine kadar pek çok alana ait kuralları öğreten kişiden **Esquire erkeği** için şifreleri aldık.

Eğitim hayatınızı bir düşünün...

Rasyonalizm akımı etkisiyle kenarından köşesinden bilimin ana dallarının eğitiminin verildiği bir paket programdı. Sanat alanları ve spor dersleri ise 'boş vakit'ti. Bu bilgileri hakıyla öğrenmiş olsaydık, şüphesiz bilgiye öncelikli olarak önem veren kişiler olurduk; ama o ideal halde bile bir eksiklik vardı. Örneğin niyese eğitim hayatımızda bize hobiler kazandıracak, ama çok daha önemlisi 'doğru tutum' hakkında uygulamalı eğitim verecek alanlar yaratmak ya çok arkaik görüldü ya da daha kötüsü akıllara bile gelmedi.

Adab-ı muâşeret kurallarından ve - tam olarak aynı şey değil ama - çıkış noktası olan 'nezaketten' söz ediyorum. Hani hakkında eski bir kitap elimize geçtiğinde gülümsemek için okuduğumuz, hâlâ geçerli olduğuna inana-
madığımız...

Hayatımızın büyük bir kısmının ilişkilere bağlı olduğunu düşünürseniz; işin doğrusunu 'karşılıklı' bilmenin çoğu şeyden daha önemli olduğunu hayretle kavrarız.

Çünkü hiçbir bilgi eksikliği, ortak nezaket kurallarının ihlal edilmesinden daha çok acıtmaz canımızı. Çünkü "Üslûb-ı beyân aynıyla insandır." ve bu sebeple naif insanlar için bu üslupla nefes alan yerlerde yaşamak işkence gibidir.

Metrobüste bizi iten, arka arkaya telefonla arayan, herhangi bir kuyrukta önümüze geçmeyi kâr sayan, en ufak anlaşmazlıkla hakaret eden insanları görünce siz de onları bir zarafet okuluna sonsuza dek hapsedmeyi istemiyor musunuz? (Ben istiyorum.)

Zarafetin eğitim kısmı ailelere yükleniyor. İş yemekleri ve önemli davetlerde nasıl giyineceğimiz, yemeği nasıl yiyeceğimiz, nasıl oturacağımızla ilgili davranışsal bilgiyi ise çoğumuz deneye yanıla öğreniyoruz. Peki, acaba doğru mu öğreniyoruz?

Türk filmlerinin vazgeçilmez ve izlemeye doymadığımız hikâyesi: Köyden şehre gelen genç bir kız, zengin ailenin evinde dışlanır. Evin oğluna âşık olur, ama adam onun farkında bile değildir. Birinin yardımıyla dans, diksiyon, giyim kuşam, genel kültür dersleri alan genç kız, sonunda maşuğun karşısına çıktığında adam onun önceki halini hatırlamaz bile ve bu kibar hanımefendiye âşık olur.

Biraz karikatürize edilse de gerçekten de dünyanın çeşitli ülkelerinde, eskilerden bu yana 'hanımefendilik-beyefendilik' kursları veriliyor. En önemlileri İsviçre'de bulunan bu okullarda eğitim çocukluk yaşlarında başlıyor. Eğitimleri alan kişi sonunda; nerede nasıl davranacağını öğrenmekle kalmıyor, yabancı dil öğreniyor ve hobiler ediniyor.

Bizde bu zamana dek sadece Osmanlı sarayında verildiğini bildiğimiz eğitim, 'biraz nezaket'e ihtiyaç duyduğumuz bu günlerde, Gökhan Dumanlı tarafından verilmeye başladı. Türkiye'nin ilk zarafet eğitimi veren kurumu olan 'Zarafet Akademisi', çocuklara, yetişkinlere ve kurumlara biraz Don Quixote'ce zarafeti öğretiyor.

Ben de ilgimi çeken konuyu yakından öğrenmek için eğitmenin yanına gittim. Bundan sonrası izlenimlerim, ama eğitmeni izleyerek öğrendiklerim olarak okumanız da mümkün.

Gökhan Dumanlı ve Zarafet Akademisi'nin bir diğer kurucusu Mikail Coşar'la görüştüğümde amacım biraz da açıklarını yakalamaktı. Çünkü zarafet eğitimi veren birinin nezaketsiz

EN ZARİF KADIN VE ERKEKLER KİMLER?
Tarkan, Güneri Cıvaoglu, Beyazıt Öztürk, Mehmet Günsür, Halit Ergenç, George Clooney, Rahmi Koç, Bülent Eczacıbaşı, Cem Boyner, Zerrin Tekindor

bir hareketinden müthiş bir yazı çıkabilirdi. Ancak giriş pek umduğum gibi olmadı: Ben masaya geldiğimde ikisi de ayağa kalktı; biri kibarcı sandalyemi çekti.

Havadan sudan konuşurken Dumanlı'nın eğitimi kimliğiyle, benim biraz öne eğik durmamdan rahatsız olduğunu anladım da nezaketinden söyleyemeyeceğini bildiğimden bu durumla biraz eğlendim bile.

Önce menü istendi, ne sipariş edileceğim soruldu ve gelen garsona siparişlerimiz verildi. Bu cümle size sıradan gelebilir; belki birçoğunuz doğrusunu içsel olarak bildiğiniz için doğru da uyguluyorsunuz. Ancak meğer bir kuralmış. Garson, sadece göz temasıyla çağrılır; menüye bakılır; menüyü masaya koyana dek garson gelmezmiş. Menüyü masaya koymak "Ne sipariş edeceğimize karar verdik." anlamına gelirmiş.

Garson geldiğinde de erkek, garsona önce kadının siparişini verir, sonra kendisininkini söylemiş. Nitekim siparişler masaya geldiğinde önce kadının yemeğinin konması gerekiyormuş.

Restorana girmeden evvel erkeğin önceden gelip kadını beklemesi gerektiği, eğer beraber geldilerse yukarı çıkarken kadının arkasından, aşağı inerken düşerse korumak için önünden yürümesi gerektiğini; yağmurda şemsiyesini kadın için açmasının şık bir hareket olacağını saymadım bile.

Eğer bu ilk buluşmaysa, iki ta-

ZARAFET TÜYOLARI

► Sık sık teşekkür edin. Özür dilemekten çekinmeyin. ● **İki kişiyi tanıştıracaksanız erkeği kadına, genci yaşlı olana, astı üste tanıştırmalısınız.** • Tokalaşmak için önce kadının elini uzatmasını beklemelisiniz. * Muhakkak eliniz masanın üzerinde olmalı. ● **Konuşurken avuç içleriniz karşıyı göstermeli. Bu, öneri ve görüşlere açık olduğunuz mesajını verir.** • Telefonu en fazla dört kez çaldırmalı ve birisini aradığınızda ilk sorunuz “Müsait misiniz?” olmalı. ● **Bir erkek, ayağa kalktığı anda ceketinin üst düğmesini iliklemeli ve karnını içine çekmeli.** ● Asla ütüsüz pantolon, boyasız ayakkabı gibi imaj kırıcıları giymeyin. ● **Masada asla kürdan kullanmayın. Birden fazla çatal bıçak varsa dıştan içe doğru kullanmaya başlayın.** ● Şemsiyeniz baston şeklinde olmalı ve baston gibi taşınmalısınız. Uzun boylular şemsiyeyi yukarıda, kısa boylular aşağıda tutmalı.

rafın da abartmadan şık ve bakımlı olması bir zorunluluk ve geçmişten, statüden, sahip olduklarından bahsetmek sakil bir davranış Dumanlı'ya göre. Bunun aynı zamanda bir özgüven eksikliği olduğunu da belirtiyor: “Birbirimiz için şartlarımız elbette önemli.” diyor, “Ama bunları üçüncü ya da dördüncü görüşmeye saklamalıyız.”

İlk buluşmada, yemekte ne tercih etmemiz gerektiğini sorduğumda, menüdeki en pahalı ya da en ucuz yemeği seçmenin, bizi kibirli yahut özgüvensiz gösterebileceğini söylüyor (Portakallı ördek istemeyin, aman!). Yemeği sırayla söylemek Dumanlı'ya göre en doğrusu, ama tatlı isteyeceksek ve mekânın ayrı bir menüsü yoksa bile “Tatlı menünüzü alabilir miyiz?” demeliyiz; çünkü garson o zaman hazırlıklı gelirmiş.

Gökhan Bey'in nezaketini bozacağım ya, günümüzün en büyük sorunlarından birisi hakkında soru soruyorum. “Artık kadınlar da para kazanıyor. Hepimiz için de bir gerginlik sebebi; peki hesabı biz mi ödeyeceğiz, erkek mi?”

Sinirleniyor. “Ne münasebet efendim; bir şeyler değişti, ama hiçbir şey değişmedi! İlk buluşmada hesabı erkek öder. Sonraki buluşmalarda siz de katkıda bulunursunuz, ama ilk görüşmenizde bırakın erkek ödesin. Bu, erkeğin sizi sahiplendiğini göstermesinin bir yoludur. Geçmişe kulak verirsiniz kazanırsınız. Erkek sahiplenmek, kadın ise sahiplenilmek istiyor. Erkeğe şans vermezseniz kendini erkek gibi görmez; kadının da paltosunu giymesine yardım etmez, otomobile binerken kapısını açmazsanız kadın da kadın olduğunu hissedemez. Kadınlar erkeklerin onu sahiplenmesine izin vermiyor, maskülenleşiyor; erkekler de kadınlara nazik davranmıyor. Günümüzün ilişki sorunlarının geçmiştekenden daha fazla olmasının asıl sebebi de bu. Kimse kimseyi kandırmasın.” diyor. Hatta ona göre, aldatmaların sebebi de, bu ‘doğanın kanunu’na uymamak. Erkek kendisini yetersiz hissettiği, kadın da sahiplenilmediği için aldatıyor. Bu arada kadının nezaketine ‘zarafet’, erke-

ğinkine de ‘asalet’ deniyormuş. Eğer bu kurallar politika için geçerliyse ‘protokol’ imiş.

Onu daha da kızdıracak soruyu soruyorum... (Sırtım hâlâ eğik. Ama Gökhan Bey, dimdik duruyor, karnını da içine çekmiş. Kasılmış gibi de görünmüyor.) “İlk gece seks yapmak hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sesi yükseliyor: “Yapmayacaksınız! Ben bunu kabul etmiyorum! Biraz gizemli olun. Size mesaj gelirse de hemen yanıt vermeyin.” diyor.

Saygısızlık olarak gördüğü davranışlar için de kızıyor. “Bir kere görüşmüş olsan bile, biriyle ilişkini mesajla bitirmek doğru değil. Hele İssız Adam Sendrom’lu erkeklerin birden ‘ortadan kaybolmasını’ aklım almıyor.”

Şansımı zorlamamak için sofraya konuşmaya dönüyorum. Çok sık yaptığımız; çatal bıçağı tabağın kenarına bırakmanın yanlış olduğunu; yemeğe devam ediyorsak çatal bıçağı tabağın içinde çarpı şeklinde, bitirdiysek dördü yirmi geçe pozisyonunda bırakmamız gerektiğini söylüyor. Böylece garson mesajı alır, “Yemeğinizi kaldırmamı ister misiniz?” diye sormuş.

Ancak bunun için garsonun da eğitilmiş olması gerekir, diye karşı çıkacak oluyorum; kibarca otellere ve mekânlara da personel eğitimi verdiğini, bu kuralların ancak karşılıklı olursa anlamlı olacağını söylüyor (Hâlâ da dik oturmakta.)

Peki bahşiş nasıl vereceğiz? ABD’de artık %15’miş; ama bizde hesabın 10’u kadar miktarı parayı görünmeyecek şekilde çıkarıp hesap pusulasının alt kısmına koymak gerekirmiş. Bahşiş bırakılır mı diye sormayı bile gereksiz görüyor, hele “Garsonun işi o değil mi?” sorusu onu çıldırtıyor; bu ona göre artık standart bir davranış olmalı.

Konuya doğrudan ilişkilerden girmemi de anladığımı söylüyor, çünkü hangi konuyu anlatsa sonunda iki günlük eğitimini uygulamalı alan öğrencileri ilişkiler hakkında soru sormaya başlıyormuş.

Kendimi ezdirecek değilim; hemen ‘iş etiği’ hakkında soru sormaya başlıyorum. İş

EN ZARİF POLİTİKACI BARACK OBAMA

Gökhan Dumanlı'ya göre politikacılar arasında Barack Obama gibisi gelmedi. PR’cısı, beden dili uzmanı ve iletişim uzmanı onun kriz anında ne söyleyeceğini, yemek yerse ne yiyeceğini ve duruşunu çok iyi konumlandırmış. Hep sahiplenici, herkesi kucaklayan bir duruşu var. Onun bir ders olarak izlenmesi gerektiğini söylüyor.

yemeklerinde ızgara ve salata yemenin kendinize dikkat ettiğiniz izlenimi verdiğini, sade kahve istemeniz gerektiğini söylüyor. Çünkü sütlü kahve sohbet, sade kahve iş anlamına gelirmiş (O sırada onunla röportaja gelen benim sade, Gökhan Bey’inse sütlü kahve içtiğini hayretle fark ediyordum.). “Asla şerbetli tatlı söylememelisiniz. Ama durum onu gerektiriyorsa esnek de olabilirsiniz.” diyerek devam ediyor.

İş yemeklerinde eğer en üst rütbedeki kişi masanın başına oturuyorsa ikinci sıradaki kişinin onun sağına, üçüncü kişinin soluna oturması gerektiğini anlatıyor. Yani siz patronun sağına oturursanız fark etmeden sizin en önemli ikinci kişi olduğunuzu düşünebilirler.

Birine kartvizitinizi sunarken başparmağınızla işaret parmağınızın arasında tutmalı, eğer kartvizit size veriliyorsa elinize alırsanız okuduğunuzu belli etmeliymişsiniz. Sonra kartvizitliğinize ya ajandanıza, ikisi de yoksa cebinize koymamız gerekirmiş.

Böyle binlerce kural sayılabilir. Ben aksi olacağım ya, böyle tek tip davranmanın bizi doğallıktan uzaklaştırma tehlikesi olduğunu söylüyorum. “Ben dünyada kabul gören genel kuralardan bahsediyorum. Bu, ilişkilerimizi daha saygılı hale getirir; yoksa biz zaten farklı karakterlerdeyiz. Söylediklerimi en azından bir hafta denemenizi tavsiye ediyorum: Göreceksiniz ki, siz nazik olunca insanlar da size karşı nazik olmak zorunda kalacak. Ayrıca sosyal yaşamda daha fark edilebilir biri olacaksınız.” (Çünkü davranışlar bilinçaltının konusuymuş ve insan söyleneni unuttur, ama ona kendisini iyi hissettiren birini asla unutmazmış.)

“Kendinize sormanız gereken üç soru var: Şu an kendimi nasıl görüyorum? Dışarıdan nasıl algılandığımı düşünüyorum ve kim olmak istiyorum? Bu üç sorunun cevabının birbirine yakın olması önemli. Ama size yakışan hareket, başkasına yakışmayabilir. Ben bunu da göz önünde bulundurarak kişiye özel tavsiyelerde bulunuyorum.” diyor.

Oysa bence sorunumuz daha derinde. Nezaketsizlik öyle yaygın ki, belki ezilmemize bile neden olabilir zarıflık. Mesela bir arkadaşım anlattı: Geçen gün nazik davranıp bir yayaya yol vermek istemiş, yaya “Ne bekliyorsun!” diye bağırıp çağırması üstüne. Çok üzgündü.

Gökhan Bey, zaman içinde nezaketsizliğin arttığını, bu durumun her geçen gün daha da kötüye gittiğini, artan bencilliğin mutsuzluğun da kaynağı olduğunu kabul ediyor; ama görüşüme yine de katılmıyor. “Sizin kendinize olan saygınız, diğer insanlarla olan iletişiminizi etkiler. Diğer insanlarla olan iletişiminiz de onların size nasıl davranacağını gösterir. Dolayısıyla bu bir zincir... Demek istediğiniz şeyi çok iyi anlıyorum, acaba insanları bu daha mı edilgen gösterir; o güçlü alır mı? Çünkü bizde güç öyle algılanıyor. Ama ben hep böyleyim ve geri dönüşünü aldım; muhakkak siz de alacaksınız.” Yine de toplumun genel olarak ilgilendiği programlar, şarkılar ve filmlere bakınca bazen umutsuzluğa kapıldığını da itiraf ediyor.

Ses tonunun, giyim, duruşun, aksesuarın, vurgunun; hatıta görgü ve gusto sahibi olmanın bir bütün olduğunu söylüyor. Hepsini bir bütün olunca başarı da kendiliğinden geliyor ona göre. Beden dilimiz ilk intibayı %60, ses tonu %30, içerik ise %10 etkiliyormuş. Yani ne söylediğimizden ziyade nasıl söylediğimiz önemli. Hatta karşımızdaki kişiler hakkındaki yargılarımızın ilk saniyenin dörtte biri kadar zamanda oluştuğunu düşününce... Bu ilk hoşlanma-hoşlanmama anımı değiştirebilecek tek şey ise, tavırlarınız. Ünlü isimler, politikacılar ve işa-

Beden dili ilk intibayı %60, ses tonu %30, içerik ise %10 etkiliyor. Yani ne söylediğinizden ziyade nasıl söylediğiniz çok daha önemli.

damları da bu sebeple profesyonel iletişim uzmanlarından yardım alıyor.

Peki, bu kadar programlı hareket etmek zor olmuyor mu? (Erkekler sol bacağına sağın üzerine atmalı; kadınlarsa tersini yapmalı, demişti. Kendisi de öyle oturmuş. Bir de “Kişisel alan sınırına dikkat etmek çok önemli, ihlal etmeyin; en doğru uzaklık bir kol mesafesidir,” diye uyarıyordu. Söylememe gerek var mı; aramızda sadece bir kol mesafesi var.). “Bunları öğrenin ve unutun, doğru yerde ortaya çıkarlar.” diyor Gökhan Bey. “Tıpkı sanattan beslenmemiz gibi. Sanat eseri de bize ilk anda etki etmez ama fark etmeden değiştirir. Sanatla ilgilenmeli, dergi okumalısınız. Ancak o zaman bir bütünlük yakalanabilir.”

Birisiyle zarafet üzerine konuşmanın bana iyi geldiğini düşünüyorum. Gökhan Bey, bugün her zamankinden daha fazla başarıyı getireceğini söylerken, bana nezaket her zamankinden daha uzak bir rüya gibi geliyor.

Ben düşüncelere dalmışken Gökhan Bey saatin, şık bir ajanda ve kalem kadar olmazsa olmaz olduğunu söylüyor. Her kıyafete ayrı bir saat takmanın öneminden bahsediyor uzun zaman. Beni asansöre bırakır ve nazikçe uğurlarken zafer edinmişçesine gülümsüyor.

Gökhan Bey’in kolunda saat yok. ❧